

Εκκλησίες και εκπαιδευτήρια των Κοινοτήτων της Κωνσταντινούπολης (Πέτρος Παναγιωτόπουλος, Αρχισυντάκτης Θρησκείας)

/ [Πεμπτούσια](#)

Γιατί λέμε ότι ο πολιτισμός της Πόλης ήταν σπουδαίος και ξεχωριστός; Ποια ήταν η ξεχωριστή άνθηση των Κοινοτήτων και των Εκπαιδευτηρίων της κατά το παρελθόν; Ποια ήταν η πορεία αυτών των ιδρυμάτων μέσα στο χρόνο; Ποια ήταν η σχέση της Εκκλησίας των Ρωμιών Ομογενών με την παιδεία τους; Σε αυτά τα ερωτήματα απαντά η εμπειριστατωμένη μελέτη του Σχολικού Συμβούλου Θεολόγων Θεσσαλονίκης, Πολύβιου Ι. Στράντζαλη, με αναλυτικό και ενδελεχή τρόπο.

Και ίσως ο συγγραφέας είναι από τους λίγους που είναι σε θέση να φέρουν σε πέρας αυτό το έργο. Γεννημένος στην Κωνσταντινούπολη (1961), αποφοίτησε από το Ζωγράφειο Γυμνάσιο Κωνσταντινουπόλεως και την Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, σπούδασε Θεολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Εκκλησιαστική Ιστορία, μετεκπαιδεύτηκε στην Παιδαγωγική Ακαδημία του Ludwigsburg και έγινε διδάκτωρ Θεολογίας στο ΑΠΘ.

Η έρευνα και μελέτη του κ. Π. Στράντζαλη, *Εκκλησίες και εκπαιδευτήρια των ρωμαϊκών κοινοτήτων της Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως (19ος αιώνας - έως σήμερα)* [Εκδοτικός Οίκος Αντ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 578] παρουσιάζει τις εκκλησίες και τα εκπαιδευτήρια των ρωμαϊκών κοινοτήτων της Κωνσταντινουπόλεως μέσα στα όρια της Αρχιεπισκοπής κατά τον ΙΘ΄ και Κ΄ αιώνα. Καταγράφει μάλιστα 52 εκκλησίες και 33 σχολικά κτίρια που αποτελούν τον κτιριακό πολιτιστικό πλούτο που δημιούργησαν η Ρωμιοί. Η παρουσίαση τους έγινε με βάση τις Εκκλησιαστικές Περιφέρειες της Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ Ι. ΣΤΡΑΝΤΖΑΛΗΣ

**ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ
ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
(19^{ος} αιώνας - έως σήμερα)**

ΕΚΛΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΝΤ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Οι περισσότερες από τις εκκλησίες έχουν μακραίωνη ιστορία. Ωστόσο οι πολύ συχνές πυρκαγιές σε διάφορες περιοχές της Κωνσταντινούπολης ανάγκαζαν τους Ρωμιούς να ξαναχτίζουν στο ίδιο μέρος την εκκλησία τους. Οι περισσότεροι ναοί που παρουσιάστηκαν στην έρευνα είναι κτίσματα του 10^{ου} αιώνα με εξαίρεση το ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου που είναι βυζαντινής εποχής. Μέσα από την παρουσίαση των δεδομένων διαπιστώθηκε ότι οι Ρωμιοί στις περιοχές που ζούσαν

συγκροτούσαν χωρικά σύνολα με κέντρο την εκκλησία και το σχολείο. Μέχρι την εποχή του Τανζιμάτ, ήταν πολύ δύσκολο η ανέγερση ή επισκευή των κτιρίων. Τα κτίρια που χτίζονταν ήταν συνήθως ταπεινά, δυσδιάκριτα στο αστικό τοπίο. Ιδιαίτερα η περίοδος μετά το Τανζιμάτ μέχρι και τις αρχές του Κ' αιώνα υπήρξε καθοριστική για τους Ρωμιούς της Κωνσταντινούπολης. Παρουσίασαν μεγάλη ανάπτυξη σε πολλούς τομείς, όπως στην οικονομία, στην εκπαίδευση, στην αρχιτεκτονική κ.α.

Ειδικότερα διαπιστώνεται από τα ευρήματα της μελέτης αυτής η ανακαίνιση και η εκ βάθρων ανέγερση ναών και εκπαιδευτηρίων. Την περίοδο λοιπόν αυτή της ακμής της Ρωμιοσύνης (1856-1908), παρατηρήθηκε η ανέγερση και μεμονωμένων κτιρίων, κυρίως εκπαιδευτηρίων αλλά και εκκλησιών με επιβλητική όψη. Όλη αυτή η παραγωγή υλικού πολιτιστικού αποθέματος από τους Ρωμιούς ανακόπηκε με τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922. Η περίοδος που ακολούθησε ήταν δύσκολη εξαιτίας των μέτρων που έπαιρναν οι Τούρκοι εναντίον των Ρωμιών. Αυτό δεν βοήθησε καθόλου στη συντήρηση των περίπου 150 ετών εκκλησιών και σχολικών κτιρίων. Τα τελευταία 25 χρόνια γίνεται μεγάλη προσπάθεια αναστήλωσης των εκκλησιαστικών συγκροτημάτων χάρη στις προσπάθειες του Οικουμενικού Πατριάρχη του Βαρθολομαίου Α'.

Για την παρουσίαση των ερευνητικών δεδομένων σχετικά με τις εκκλησίες και τα εκπαιδευτήρια ακολουθήθηκε κυρίως η εκκλησιαστική διοικητική διαίρεση της Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως σε περιφέρειες. Αφού δίδονται πληροφορίες σχετικά με την παρουσία του ρωμαϊκού στοιχείου σε κάθε συνοικία ή χωριό της κάθε περιφέρειας παρουσιάζονται οι ναοί και τα εκπαιδευτήρια. Για κάθε ναό και για κάθε σχολείο που υπάρχει ακόμα το κτίριο του, δίδεται η ταυτότητα και η τοποθεσία, παρουσιάζεται ένα σύντομο ιστορικό τους και ταυτόχρονα γίνεται μια σύντομη περιγραφή τους.

Πρόκειται ασφαλώς, όπως εύκολα διαπιστώνει ο αναγνώστης, για τον καρπό μιας πολύμοχθης και μακρόχρονης ερευνητικής προσπάθειας, που συστηματοποιεί ένα λαμπρό κεφάλαιο της ιστορίας του Γένους των Ρωμαίων και παρουσιάζει στις μελλοντικές γενιές ένα σαφές δείγμα των ικανοτήτων των Ελλήνων να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες να μεγαλουργήσουν στον πολιτισμό – και καμιά φορά να παραδίδουν μεγαλεπήβολα μορφωτικά έργα σε πείσμα των εξωτερικών συνθηκών. Η προσπάθεια του Πολύβιου Στράντζαλη κινείται επίσης σε έναν τομέα που δείχνουν δυστυχώς να έχουν αλλεργία οι σύγχρονοι νεοέλληνες: τη μεθοδική, κατά το δυνατόν αντικειμενική και συστηματική μελέτη των τεκμηρίων της ιστορίας και της παράδοσής μας, μακράν των επιφανειακών προσεγγίσεων, των φωνασκιών και των χρήσεών τους για προπαγανδιστικούς λόγους.

Ευχόμαστε, αυτή η προσπάθεια του Πολίτη μελετητή να βρει την ανταπόκριση που της αξίζει στο αναγνωστικό κοινό και να τύχει άξιων μιμητών της.